

Kakapo (*Strigops habroptilus*) – sjelden papegøye fra New Zealand

Kakapo fra museets samling.

Dette er en særpreget papegøye som er endemisk for New Zealand, dvs. den har en utbredelse som på verdensbasis er begrenset til New Zealand. Ja, den er så enestående at da den for første gang ble beskrevet vitenskapelig, av den engelske ornitologen George Robert Gray i 1845, ble den plassert i en egen slekt, *Strigops*. Slektsnavnet er sammensatt av de greske ordene *strix* (genitiv *strigos*), som betyr ugle og *ops* som betyr ansikt, og gjenspeiler det uglelignende ansiktet. Fuglen har derfor også blitt kalt uglepapegøye. Artsnavnet *habroptilus* viser til den myke fjærdrakten. Kakapo er et navn som maoriene har gitt fuglen og betyr nattpapegøye. Dette navnet har den fått på grunn av at den er nattaktiv.

Kakapoen er verdens tyngste papegøyeart. Hunnen veier ca. 1,5 kg, mens hannen gjerne veier omkring 2,2 kg. Før hekkesesongen kan de legge på seg over 1 kg ekstra i fettreserver. Kosten er vegetabilsk. Fuglen kan ikke fly, men siden den er en god klatrer kan den spise frukt i trær opptil 10-20 meter over bakken. Om dagen sitter den vanligvis i ro.

Kakapoen er også enestående ved at den er den eneste papegøyearten hvor hannen og hunnen bare møtes når hunnen oppsøker hannens spillplass. For å lokke til seg hunner fyller hannen først en stor sekk i brystreregionen med luft som han lager lyder med når han slipper ut luften. Denne atferden kalles booming og varer gjerne i omkring åtte timer hver natt. I løpet av en natt utstøter han flere tusen boomelyder. Denne aktiviteten kan foregå i tre til fire måneder i de årene som booming skjer. Lydene kan under gunstige værforhold nå minst fem kilometer, og hvis en hunn er interessert i å pare seg med hannen, må hun noen ganger gå flere kilometer for å oppsøke ham. Etter paringen går hun tilbake til sitt territorium for å legge egg og oppfostre unger, mens han fortsetter boomingen i håp om å tiltrekke seg en ny hunn. Men hannene kan også oppleve å boome hver natt i en hel sesong uten å få anledning til å pare seg en eneste gang.

Det går gjerne flere år mellom hver sesong med booming og produksjon av unger. Derfor er arten svært sårbar når den blir utsatt for økt dødelighet. Opprinnelig fantes det ikke pattedyrpredatorer på New Zealand, men når det etter hvert ble innført rotter, katter og andre pattedyrpredatorer, gikk det hardt ut over kakapoen. Den ble utryddet fra det ene området etter det andre. Det har blitt gjort mange forsøk på å bevare kakapoen fra utryddelse, men ingen lyktes før etter at The Kakapo Recovery Programme ble innført i 1989. På den tiden fantes det bare ca. 50 kakapoer igjen. En kombinasjon av en rekke tiltak, som utplassering på predatorfrie øyer, overvåking, foring, kunstig befruktning og oppdrett har ført til at bestanden i dag ligger på 125 individer.

Kolbjørn Skipnes, Stavanger Museum, 1. september 2009.

Kilder:

Higgins, P.J. (Ed.) 1999. Handbook of Australian, New Zealand and Antarctic Birds. Volume 4. Parrots to dollarbird. Oxford University Press, Melbourne.

<http://www.kakaporecovery.org.nz/>

Skipnes, K. 1999. Kakapo (*Strigops habroptilus*). Sjelden, flyveudyktig og sterkt truet fugleart I et land med store miljøendringer. Stavanger Museums Årbok, Årg. 108: s. 133-156.